

Lausuntopyyntö luonnoksesta toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

TYÖ - JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua toimeentulotukilain kokonaisuudistusta koskeva sta hallituksen esityksen luonnoksesta. Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Alueet- ja kasvupalvelut -osasto, Työelämä - ja toimivat markkinat -osasto sekä Maahanmuutto ja kotoutuminen -yksikkö.

Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut toimeentulotuen kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän työhön. Ministeriö osallistuu mielellään myös esityksen jatkovalmisteluun sen toimialaan kuuluvien asioiden osalta.

Velvoite ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoite hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa toimeentulotukilain 2 a §:ään esitettyjä tiukennuksia, joilla laajennetaan sitä kohderyhmää, joilla on velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi hakeakseen toimeentulotukea. Ehdotettu muutos selkeyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena etuutena, ja tiukennetun sääntelyn voi arvioida myös lisäävän työllisyyttä.

Ministeriö pitää erityisen kannatettavana säännöstä, jolla kotona lapsia hoitavien velvoitetta ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi tarkennettaisiin siten, että hyväksyttävänä syynä olla ilmoittautumatta pidettäisiin vain alle 3-vuotiaan lapsen hoitamista kotihoidon tuella. Maahanmuuttajat ovat suhteellisesti kantaväestöstä laajemmin edustettuina esimerkiksi osa-aikaisesti töitä tekevien sekä lapsia kotona hoitavien vanhempien ryhmissä. Ehdotetut 2 a §:n tiukennukset velvoittaisivatkin myös maahanmuuttajia nykyistä kattavammin ilmoittautumaan työnhakijaksi, ja sen myötä työvoimaviranomainen ohjaisi heitä työelämään sekä työllistymistä ja kotoutumista edistäviiin palveluihin. Edellä mainittu lastenhoitoa koskeva rajausta sekä samanaikaisesti valmistella oleva hallituksen esitys kotihoidon tuen asumisaikavaatimuksesta pyrkivät siihen, että erityisesti maahanmuuttajanaisten työllistymistä saadaan edistettyä. Kyseinen tavoite on kannatettava huomioiden maahanmuuttajanaisten matalampi työllisyysaste.

Toimeentulotuella päätoimisesti opiskelevien osalta työ- ja elinkeinoministeriö esittää harkittavaksi, että yleisperusteluja täydennettäisiin hieman niin, että työttömyysetuudella tuettavien opintojen harkinnanvaraisuus käy selkeästi ilmi. Opintojen tukeminen työttömyysetuudella perustuu aina työvoimaviranomaisen harkintaan ja tuettavan opiskelun tulee täyttää tietyt ehdot. Lisäksi opintojen keskeyttämisestä on tullut kuluu vähintään vuosi.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että viranomaisvaikutusten arviointia täydennetään työvoimaviranomaisen osalta. Esityksessä todetaan asianmukaisesti, että työnhakijaksi ilmoittautuneiden määrä voi esityksen johdosta kasvaa ja ohjaustarve esimerkiksi työllistymisen monialaisen edistämisen yhteistoimintamallin piiriin voi lisääntyä. Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi työnhakijaksi rekisteröintiin ja asiakkuuden käynnistymiseen liittyvän asiantuntijatyön lisääntyminen työvoimaviranomaisessa asiakasmäärän kasvaessa (mm. palvelutarpeen arviointi, työllistymissuunnitelman laatiminen, työnhakuvelvollisuuden asettaminen, työttömyysetuusoikeuden selvittäminen).

Työvoimaviranomaisen työmäärää lisää myös se, että työttömille, jotka ovat esityksen voimaan tullessa jo ilmoittautuneet osa-aikatyönhakijoiksi hakematta työttömyysetuutta tulee asetettavaksi työnhakuvelvollisuus, jonka toteutuminen tarkistetaan työnhakukeskusteluissa kolmen kuukauden välein.

Esitetty ilmoittautumisveloitteentiivistäminen lisää siten työvoimaviranomaisen työmäärää suhteessa asiakasmäärän kasvuun jo työnhakijaksi ilmoittautumisen, työttömän palvelutarpeen arvioinnin sekä työnhakuvelvollisuuden asettamisen osalta sen lisäksi, että ohjaus monialaiseen yhteistoimintamalliin lisääntyisi jonkin verran.

Muu lausuntopalaute

Esityksen luvussa 5.1 vaihtoehtoiset toteutustavat on selkeästi perusteltu toimeentulotuen perusosan alentamisen osalta esitettyä ratkaisua maahanmuuttajien kohdalla. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää esitettyä ratkaisua kannatettavana. On kuitenkin syytä huomioida, ettei perusosan alentaminen koskisi tilapäisellä oleskeluluvalla olevia henkilöitä eli erityisesti tilapäistä suojelua saavia henkilöitä. Esityksessä on kattavasti perusteltu esitettyä ratkaisua. Perusteluihin on kuitenkin mahdollista lisätä vielä se, että tilapäinen suojelu on tarkoitettu olevan luonteeltaan tilapäistä. Monimutkaista sääntelyä, hallinnollista taakkaa ja resursseja vaativia ratkaisuja ei ole kannatettavaa laatia sellaisen kohderyhmän osalta, jonka aseman jatko on epävarma.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut hallituksen esitystä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Esitys annettaneen eduskunnalle syyskuussa 2025. Esitys sisältää muun muassa muutoksia työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädettyihin työttömyysturvaseuraamuksiin. Jos eduskunta hyväksyy työttömyysturvalain muutokset, työnhakijalle asetettavat työttömyysturvaseuraamukset vaikuttaisivat myös henkilölle maksettavaan toimeentulotukeen. Ministeriö esittää, että mainitun esityksen ja sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleman toimeentulotukea koskevan esityksen yhteydestä mainittaisiin sosiaali- ja terveysministeriön esityksen luvussa "Suhde muihin esityksiin".

Viitaten edellä mainittuihin esityksiin työ- ja elinkeinoministeriö pitää tarpeellisena, että eri ministeriöt tarkastelevat valmisteltavien hallituksen esitysten mahdollisia yhteisvaikutuksia toimeentulotukea koskevan esitysluonnoksen lausuntokierroksen jälkeen.

Hanna Liski -Wallentowitz

neuvotteleva virkamies

Työ- ja elinkeinoministeriö, Alueet ja kasvupalvelut -osasto

VN/34692/2024-TEM-62

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: